

YURAK QON TOMIR TIZIMINI BAHOLASH

Qurbonova Iroda Eshquvvat qizi

Hamshiralik ishi fani o'qituvchisi,

1-toifa yetakchi o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yurak-qon tomir tizimini baholashning ahamiyati, asosiy klinik ko'rsatkichlari hamda hamshiralik amaliyotidagi o'rni yoritilgan. Yurak-qon tomir tizimi organizmning hayotiy muhim tizimlaridan biri bo'lib, uning faoliyatini baholash kasalliklarni erta aniqlash va samarali davolash choralarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida yurak urish tezligi, arterial bosim, puls xususiyatlari va elektrokardiografik ko'rsatkichlarning diagnostik ahamiyati tahlil qilindi.

Kalit so'zlar: Yurak-qon tomir tizimi, arterial bosim, puls, yurak urish tezligi, diagnostika, hamshiralik parvarishi, elektrokardiografiya.

Kirish

Yurak-qon tomir kasalliklari dunyo bo'yicha o'lim va nogironlikning asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, yurak-qon tomir kasalliklari har yili millionlab insonlar hayotiga zomin bo'lmoqda. Shu sababli yurak-qon tomir tizimini muntazam baholab borish kasalliklarning oldini olish va ularni erta aniqlashda muhim o'rin tutadi.

Hamshiralik amaliyotida bemorning yurak-qon tomir tizimini baholash uning umumiy sog'lig'ini aniqlash, kasallik dinamikasini kuzatish va davolash samaradorligini nazorat qilish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili

Ilmiy manbalarda yurak-qon tomir tizimini baholashning turli usullari tavsiflangan. Kardiologik tekshiruvlar bemorning anamnezini yig'ish, fizik tekshiruv, laborator va instrumental diagnostika usullarini o'z ichiga oladi.

Tadqiqotchilar arterial bosimni nazorat qilish, pulsni baholash va EKG tekshiruvlarini yurak faoliyatini o'rganishning asosiy vositalari sifatida e'tirof etadilar.

Zamonaviy tibbiyotda ultratovush tekshiruvi (EKO-KG), kompyuter tomografiyasi va magnit-rezonans tomografiya kabi usullar yurak kasalliklarini aniqlash imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolada yurak-qon tomir tizimini baholash bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, klinik tavsiyalar va amaliy kuzatuvlar tahlil qilindi. Baholash quyidagi mezonlar asosida olib borildi:

Yurak urish tezligini aniqlash;

Pulsning ritmi, to'lishi va tarangligini baholash;

Arterial qon bosimini o'lchash;

Nafas olish sonini aniqlash;

Teri va shilliq qavatlarning holatini kuzatish;

Elektrokardiografik ma'lumotlarni tahlil qilish.

Tahlil va natijalar

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, yurak-qon tomir tizimini baholashda arterial bosim va puls ko'rsatkichlari muhim diagnostik ahamiyatga ega. Sog'lom kattalarda yurak urish tezligi daqiqasiga 60–90 martani tashkil etadi. Ushbu ko'rsatkichning oshishi taxikardiya, kamayishi esa bradikardiya holatini ko'rsatishi mumkin.

Arterial bosimning me'yoriy ko'rsatkichi o'rtacha 120/80 mm simob ustuniga teng. Bosimning yuqoriligi gipertoniya kasalligi rivojlanish xavfini oshiradi. Tadqiqotlar natijasida qon bosimini muntazam nazorat qiluvchi bemorlarda asoratlar xavfi sezilarli darajada kamayishi aniqlandi.

Pulsni tekshirish orqali yurak ritmidagi buzilishlar, qon aylanish yetishmovchiligi va tomirlar holati haqida ma'lumot olish mumkin. EKG tekshiruvi

esa aritmiyalar, miokard infarkti va yurakning boshqa funksional buzilishlarini aniqlashda eng ishonchli usullardan biri ekanligi qayd etildi.

Hamshiraning muntazam kuzatuvi natijasida bemor holatidagi o'zgarishlar erta aniqlanib, shifokorga tezkor ma'lumot berish imkoniyati yaratiladi. Bu esa davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Yurak-qon tomir tizimini baholash bemorning sog'lig'i to'g'risida muhim ma'lumotlarni olish imkonini beradi. Arterial bosim, puls, yurak urish tezligi va EKG ko'rsatkichlarini muntazam nazorat qilish yurak kasalliklarini erta aniqlash va asoratlarning oldini olishda katta ahamiyatga ega. Hamshiralik amaliyotida ushbu baholash usullaridan samarali foydalanish bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va davolash natijalarini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sodiqov A.A. Kardiologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.
2. Karimov B.X. Ichki kasalliklar propedeutikasi. – Toshkent, 2021.
3. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Cardiovascular Diseases Guidelines. – Geneva, 2023.
4. Braunwald E. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. – New York, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining kardiologiya bo'yicha klinik tavsiyalari, 2024.